
NOTAT 2010–6

Melding om årsveksten 2009

Normalårsavlinger og registrerte avlinger

Ola Wågbø

Oddmund Hjukse

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Serie	Notat
Redaktør	Agnar Hegrenes
Tittel	Melding om årsveksten 2009. Normalårsavlinger og registrerte avlinger
Forfattere	Ola Wågbø, Oddmund Hjukse
Prosjekt	Melding om årsveksten (A231)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2010
Antall sider	16
ISBN	978-82-7077-770-9
ISSN	0805-9691

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres av Landbruks- og matdepartementet, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktskontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

NILFs rapport «Melding om årsveksten» har erstattet den tradisjonsrike «Landbruksdirektørens melding om årsveksten». I de siste årene har rapporten bare kommet en gang i året, basert på den informasjonen som har vært tilgjengelig umiddelbart etter vekstsesongens slutt. Landbruksdepartementet stod for utarbeidelsen av meldingen fram til 1996. Kapittel 6 er et utdrag av de fylkesvise avlingsberegningene som vanligvis utarbeides og sendes bl.a. Fylkesmannens landbruksavdelinger hver høst.

Siktemålet med meldingen, er å avgi en foreløpig oversikt over planteproduksjonen i året før den endelige avlingsstatistikken foreligger. Meldingen bygger på vurderinger og registreringer foretatt av fylkesagronomene ved Fylkesmannens landbruksavdeling (FMLA), med basis i bl.a. oppgaver disse innhenter fra landbrukskontorene og forsøksringer. Avlingstallene for de enkelte vekstene i de ulike fylkene blir oppgitt som prosenter av normalårsavlingene for de respektive fylker. Disse fylkesvise avlingsprosentene blir veid sammen til landstall.

Førstekonsulent Ola Wågbø har skrevet kapitlene om årsveksten for 2009, mens rådgiver Oddmund Hjukse har skrevet kapitlet om normalårsavlingen og registrerte avlinger.

Oslo, januar 2010
Ivar Pettersen

Innhold

1	INNLEDNING	1
2	VÆR- OG VEKSTFORHOLD I DE ENKELTE LANDSDELENE.....	3
2.1	Østlandet.....	3
2.2	Sørlandet.....	3
2.3	Vestlandet.....	4
2.4	Trøndelag	4
2.5	Nord-Norge	4
3	GENERELT OVERSIKT	5
3.1	Poteter.....	6
3.2	Grønnfôr	6
3.3	Rotvekster.....	6
3.4	Gras	7
3.5	Kulturbeite.....	7
3.6	Utmarksbeite	8
3.7	Fjellbeite.....	8
4	PRODUKSJON	9
5	FYLKES- OG LANDSTALL FOR AVLINGENE I PROSENT AV NORMALÅRSAVLINGER.....	11
6	FYLKESVISE NORMALÅRSAVLINGER 2009 – SERIER FOR NORMALÅRSAVLINGER OG REGISTRERTE AVLINGER	13

1 Innledning

Meldingen om årsveksten omfatter en foreløpig beregning av avlingene for en del av jordbruksvekstene. De vekstene beregningene nå gjelder for er: grønnfôr, poteter, rotvekster, eng og beite. Beregningene for disse vekstene baseres på fylkesvise oppgaver over avlingene, oppgitt i prosent av normalårsavling. Se tabell side 12. Oppgavene over avlingene og en beskrivelse av vekstforholdene er gitt av landbruksavdelingene hos Fylkesmannen i de enkelte fylkene.

Kornavlingene er holdt utenom avlingsoversikten i meldingen om årsveksten. Dette skyldes at grunnlaget for de foreløpige produksjonsoppgavene er innveide mengder hos kornkjøperne som nå blir gitt av Statistisk sentralbyrå (SSB). Disse oppgavene er langt sikrere enn de oppgavene som fylkesagronomene samler inn for korn.

Landstallene for 2009 er beregnet ved sammenveining av fylkestallene på grunnlag av arealfordelingen så langt oppgaver finnes, dvs. fram til og med 2008 og 2009 for de fleste vekstene. For beite i utmark hvor det ikke foreligger arealoppgaver, er sammenveiningen utført på grunnlag av fordelingen av fylkestallene for antall dyr på utmarksbeite.

Meldingen omfatter som nevnt foreløpige oppgaver over avlingene for jordbruksvekstene for det siste året. For oversiktens skyld har en fra og med 2003 dessuten tatt med serier for registrerte avlinger og normalårsavlinger fra 1970 og framover både for jord- og hagebruksvekster. For 2009 er det dessuten tatt med fylkesvise normalårsavlinger for de forskjellige vekstene. Dette er nærmere omtalt i kap. 6.

2 Vær- og vekstforhold i de enkelte landsdelene

2.1 Østlandet

Vekstforholdene for Østlandet for 2009 var preget av at været viste store svingninger og variasjoner gjennom sesongen.

Våren var forholdsvis tidlig og normal i store deler av området. Våronna ble således gjort under jevnt gode forhold, men det ble en del forsinkelse og noe utsatt vekst i områder med tele.

Høstkornet var i utgangspunktet svekket av vanskelige såforhold høsten 2008, som følge av mye regn og kaldt vær som forsinket såingen og bidro til en dårlig etablering. Som resultat ble plantene svekket og det ble en variabel overvintring.

Rundt pinse i månedsskiftet mai/juni og fra midtsommer til 1. uke av juli, ble det perioder med sterk varme som medførte forsommertørke for de som ikke hadde vanningsanlegg. Etter varmeperioden fra de første dagene av juli kom en lang periode med mye regn som varte til slutten av august. Fra september ble nedbørsperioden avløst av tørrere vær som gav gode innhøstingsforhold.

Mye tørt vær på forsommeren bidro til en gjennomgående god første slått av høy kvalitet for eng. Det varme været førte imidlertid til en svekket gjenvekst på tørkesvak jord og således variable avlinger senere. De store nedbørsmengdene på sommeren gav grunnlag for mengdemessig høye grovfôravlinger, men en redusert kvalitet både som følge av forsinket høsting og vanskelige innhøstingsforhold. En del som normalt pleier å høste 3 ganger fikk ikke høstet mer enn 2 ganger.

Perioden med forsommertørke, spesielt i månedsskiftet juni/juli, medførte tørkestress for åkervekstene, dårlig busking og tynne åkrer for korn på tørkesvak jord uten vatning. Mye nedbør, lav temperatur og lite lys senere gav forsinket vekst og utvikling for åkrene. Dessuten ble det til dels mye ettervekst og grønnskudd i tynne åkrer etter tørken når regnet kom, som bidro til forsinket høstetidspunkt.

Den langvarige nedbørsperioden skapte problemer for sprøytingen, og det ble både ugras-, lus- og sjukdomsproblemer i åkrene som reduserte kvaliteten på avlingene. For poteter er det meldt om sjukdomsproblemer på grunn av tørråte og blautråte, og i noen tilfeller har det vært drukning på grunn av mye vatn i fårene, både for poteter og grønnsaker. Også for korn ble det en del sjukdomsproblemer på grunn av sopp, foruten at kvaliteten ble redusert av dårlig utvikling av kornet og lav hektolitervekt. Mye av kornet holdt således ikke matkornkvalitet.

Forsinket skuronn på grunn av mye nedbør og forsinket modning medførte redusert såing av høstkorn i 2009, slik det ble også i 2008.

2.2 Sørlandet

Sørlandet hadde mye de samme vær- og vekstforholdene som Østlandet i 2009.

Det ble en normal tidlig vår med høvelig temperatur og fuktighetsforhold som gav gode vekstforhold og en god start for de forskjellige vekstene. De gunstige forholdene om våren ble imidlertid avløst av en forsommer med mye varmt og tørt vær. Deretter startet en lang nedbørsperiode fra noen dager ut i juli som varte til høsten.

Vekstforholdene gav gode avlinger både mengde og kvalitetsmessig for 1. slåtten av eng, også for 2. og 3. slåtten ble det gode avlingsmengder, men med redusert kvalitet som følge av for mye nedbør, utsatt høsting og vanskelige bergingsforhold.

For korn ble det for mye nedbør, kaldt vær, en del legde i åkrene og forsinket høsting som reduserte avlingene både mengde- og kvalitetsmessig.

2.3 Vestlandet

Det ble en jevnt over tidlig vår med god vekststart for Vestlandet. For mai og forsommeren ble det mye tørt vær. Dette varte til midt i juli for de sørlige delene av Vestlandet, mens det for den nordligste delen var et tørt vær også i siste delen av juli. Fra midt i juli i sør og fra ca. 1. august i nord, ble det en lang periode med mye regn som varte til langt utover høsten. Værforholdene satte sitt preg på avlingene. Mens det var jevnt gode forhold under 1. slåtten, ble det mer variable forhold og delvis redusert avling og kvalitet for 2. slåtten. De som fikk høstet før regnet satte inn fikk en god 2. slått, mens det ved senere høsting ble en redusert kvalitet. 3. slåtten ble delvis stående uhøstet. For områdene med korndyrking er avlingene tydelig påvirket av vanskelige bergingsforhold.

2.4 Trøndelag

For Trøndelag ble det en tidlig vår, og mye våronnarbeid ble gjort i april og de første dager av mai. Senere ble det noe kaldt og regn slik at våronna ble delvis 2-delt og siste del ble gjort i siste del av mai. Sommeren hadde mye fint vær med jevnt gode vekstvilkår, men en noe tørt juli. Mot slutten av august satte det inn med en langvarig periode med svært mye regn.

Den delvis tidlige våronna og mye varmt vær om sommeren fremskyndet imidlertid modningen såpass at det ble en svært tidlig tresking, og mye innhøsting var unnagjort før regnværperioden satte inn. For de som ikke fikk høstet før regnet kom, ble avlingene skadet og redusert, og det ble betydelige variasjoner i avlingene avhengig av om høstingen var unnagjort før eller etter regnværperioden. Den nedbørsrike høsten medførte problemer for potetopptakingen og det er usikkerhet ved kvaliteten selv om det til dels ble gode avlinger.

Avlingene kan vise en del variasjon mellom distriktene, fra høye avlinger som følge av rikelig nedbør og gode vekstvilkår i fjellbygdene, til delvis tørkepregede avlinger i kyststrøkene.

2.5 Nord-Norge

Avlingstallene for Nord-Norge er i år trolig noe mer usikre enn vanlig som følge av delvis mangler ved innrapporteringen.

I store deler av Nord-Norge har det vært en tørr og kjølig vår og forsommer, og en fortsatt tørr sommer. Dette har gitt store variasjoner i avlingene mellom lettere og tyngre jord. For tørkesterk jord har det vært store avlinger. Dessuten har avlingene vært påvirket av overvintringsskader.

Etter tørkeperioden har det vært mye vått vær fra august og utover høsten.

For de forskjellige delene av Finnmark viser værforholdene store variasjoner. Delvis har det vært tørt og kjølig i enkelte områder, kjølig vær med for mye nedbør i andre, mens det også er områder hvor det har vært forholdsvis varmt med fuktig vær og gode innhøstingsforhold. Som et resultat av de variable vekstforholdene viser avlingene store variasjoner både lokalt og mellom større områder.

3 Generell oversikt

Landstallene viser et svakt avlingsnivå for jordbruksvekstene for 2009. Beregnet på grunnlag av avlingstallene ved utgangen av oktober etter oppgaver fra Fylkesmannens landbruksavdeling, viser gjennomsnittstallene for landet under normalårsavlinger for alle de viktigste jordbruksvekstene. Avlingene viser store variasjoner både mellom vekstene og de forskjellige fylkene. Også innen samme fylke kan det være store variasjoner etter for eksempel jordart, nedbørsforhold og høstetidspunkt. Avlingene kan således variere fra avlinger betydelig over normalårsnivå, til temmelig lave avlinger. Dessuten kan det være høye avlinger målt i mengde, mens vekst- og innhøstingsforhold har gitt en redusert kvalitet, slik at verdien av avlingene ikke alltid står i forhold til kvantiteten. Ved høsting under gode forhold er det oppnådd avlinger av både høy mengde og god kvalitet. Avlingene viser således en stor variasjonsbredde selv om gjennomsnittstallene har vært relativt svake for alle vekstene.

Av landsdelene kan det se ut som det er Trøndelagsfylkene som har kommet best ut avlingsmessig, da avlingene i gjennomsnitt jevnt over ligger på eller over normalårsnivå for de fleste vekstene. Det har imidlertid vært en del tilfeller med avlingssvikt også der hvor det særlig er den sterke nedbøren på høsten og delvis sommertørke i enkelte områder som har spilt inn.

For Østlandsfylkene var det spesielt lave åkeravlinger som trakk avlingsnivået ned. Engavlingene ble klart høyere og over normalårsnivå i flere av fylkene, men viser store variasjoner. Dessuten er det regnet med en generelt redusert kvalitet som følge av vanskelige innhøstingsforhold om ettersommeren. I landet for øvrig viser avlingene store variasjoner både mellom vekster og fylker.

For de enkelte vekstene viser engvekstene jevnt høye avlingstall med avlinger til dels klart over normalårsnivå i store deler av landet. Det er imidlertid noen fylker med lave avlinger som har trukket gjennomsnittstallet ned. Grønnfôravlingen ligger nær normalårsavling i store deler av landet. Gjennomsnittstallet blir trukket ned av lave avlinger i enkelte fylker med høyt areal. Potetavlingene viser jevnt lave tall over det meste av landet. Bare for enkelte fylker har avlingene nådd opp i eller over normalårsavling.

Avlingsprognosen fra Statistisk sentralbyrå viser en gjennomsnittsavling for korn som foreløpig er beregnet til 17 prosent under normalårsavling i gjennomsnitt for landet, mens det for 2008 er beregnet en avling på 11 prosent over avlingen i et normalår.

For kornavlingene er det regnet med reduserte avlinger i større eller mindre grad for hele landet med unntak for Trøndelagsfylkene. Der er det imidlertid regnet med avlinger på og over normalårsnivå i gjennomsnitt. Det var spesielt byggavlingene som ble høye i Trøndelag, med 10 prosent over normalårsavling for Nord-Trøndelag og 5 prosent over for Sør-Trøndelag.

Det kan imidlertid være store variasjoner også for Trøndelag avhengig av om de fikk høstet før eller etter at regnværperioden startet.

For Østlandet er det regnet med avlinger for korn helt ned til 50 prosent av normalårsavling for rug for Buskerud og en avling på 40 prosent under normalårsavling for havre. Samlet for landet tyder det på at det er hvete som har gitt den laveste avlingen med 29 prosent under normalårsavling, men det er regnet med den relativt høyeste avlingen for bygg med 5 prosent under normalårsavling.

Spesielt har avlingssvikten gått utover høsthveten og kornkvaliteten. Både for hvete og rug er det som for 2008 regnet med en matkornandel som ligger vesentlig under gjennomsnittet for de senere årene.

Avlingssvikten er en kombinasjon av flere sammenfallende negative faktorer. Det startet med en nedbørsrik og kjølig høst i 2008 som medførte sen såing og små og dårlig utviklede planter til høstkornet.

Senere fikk en forsommertørken i 2009 etterfulgt av en ettersommer og høst med nedbør mye over det normale, mye kaldt vær og lite lys. Disse forholdene gav mye grønnskudd, sen utvikling av kornet, forsinket modning, små og skrumpne korn og lav hektolitervekt. I tillegg kom problemene som følge av mye ugras, sopp og vanskelige bergingsforhold.

3.1 Poteter

Potetavlingen er i gjennomsnitt for landet beregnet til 8 prosent under normalårsnivå. Det var jevnt lave avlinger over store deler av landet, varierende fra 35 prosent under normalårsavling for Buskerud som det laveste og opp mot normalårsavling. Bare for Sør-Trøndelag er det regnet med over normalårsavling med 5 prosent over som det høyeste. De lave avlingene skyldes de spesielle værforholdene siste år med forsommertørke i store deler av landet og senere en for kald og nedbørsrik ettersommer og høst, som dessuten gjorde opptakingen vanskelig. I tillegg er det for flere fylker regnet med kvalitetsreduksjon som følge av sykdomsproblemer, både rødåte, bløtåte og tørråte nevnes.

3.2 Grønnfôr

Gjennomsnittsavlingen for grønnfôrvekstene er beregnet til 2 prosent under normalårsavling totalt for landet. For de fleste fylkene som har gitt oppgaver er det regnet med avlinger på eller i overkant av normalårsavling. Det er lave avlinger for noen få fylker med høyt grønnfôrareal som har trukket gjennomsnittsavlingen ned. Dette gjelder Nordland, Oppland og Sør-Trøndelag. For disse fylkene er det regnet med 10–12 prosent under normalårsavling, mens det er regnet med de høyeste avlingene for Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal med 8–10 prosent over normalårsavling. For noen fylker regnes det med at grønnfôrvekster er så lite brukt at det ikke er gitt avlingsoppgaver.

3.3 Rotvekster

Rotvekstarealet er nå sterkt redusert og det foreligger ikke sikre oppgaver over arealet lengre. Det siste landstallet for rotvekster til fôr er fra 2001. Det ble da regnet med 3 000 – 4 000 dekar.

Rotvekster teller nå så lite at det er bare noen få fylker som fortsatt har gitt avlingsoppgaver. For disse fylkene er det regnet med en gjennomsnittsavling på 2 prosent under normalårsavling.

3.4 Gras

Grasavlingen er i gjennomsnitt for landet beregnet til 97 prosent av normalårsavling for kunsteng og 94 prosent for natureng.

Det var ganske store variasjoner i avlingene omkring normalårsavling fra 20 prosent under for Oppland til 10 prosent over for Telemark og Aust-Agder. Engavlingene har vært jevnt høyest for Sørlandsfylkene, Telemark og Trøndelagsfylkene. For disse områdene har avlingene ligget på og over normalårsavling. For øvrig er det store variasjoner i avlingene innen de enkelte landsdelene. For Østlandet varierer således avlingene fra 20 prosent under normalårsavling for Oppland til 5 prosent over for Hedmark og Østfold. For Vestlandet er det variasjoner fra 15 prosent under normalårsavling for Hordaland til 2 prosent over for Sogn og Fjordane, mens avlingene for Nord-Norge varierer fra 14 prosent under for Nordland til normalårsavling for Finnmark.

Foruten variasjonene i mengdetallene, er det også regnet med betydelige variasjoner i kvaliteten for 2009. Mens det jevnt over ble en god 1. slått av høy kvalitet over store deler av landet, ble det mye større variasjoner for 2. slått som følge av variasjoner i nedbørs- og innhøstingsforholdene. I store deler av Østlandet, Sørlandet, Vestlandet og Nord-Norge ble det kvalitetstap som følge av for mye nedbør og forsinket høsting. Verdien av avlingene ble derfor ofte dårligere enn mengdetallene viser for fylker med høye avlinger. For Trøndelagsfylkene ble situasjonen mer variabel. For de som ikke fikk høstet før regnet satte inn mot slutten av august, er det grunn til å regne med de samme problemene som for store deler av landet forøvrig.

Avlingene for kunsteng og natureng viser en temmelig lik utvikling. Delvis avvik i noen tilfeller kan skyldes hvordan jorda er fordelt på kunsteng og natureng. Da en ofte finner natureng på den skrinneste og mest tørkeutsatte jorda, vil en kunne få større variasjoner i avlingene etter nedbørsforholdene enn for kulturreng. En kan se dette ganske tydelig for noen fylker for 2009 hvor det er grunn for å regne med at utslag av forsommerdørke har spilt inn.

3.5 Kulturbeite

Avlingene for kulturbeite samsvarer i hovedtrekk temmelig likt med avlingene for eng til slått. I gjennomsnitt for landet er avlingen beregnet til 7 prosent under normalårsavling.

Det er regnet med under normalårsavling for alle Vestlandsfylkene, Oppland, Hedmark, Nordland og Troms, mens det i landet for øvrig er regnet med avlinger på eller i overkant av normalårsavling.

For områdene med reduserte avlinger er det regnet med at det særlig er for tørr forsommer og delvis også sommer, foruten for mye nedbør og tråkkeskader på ettersommeren og høsten som har vært avgjørende.

Det er regnet med den høyeste avlingen for Telemark med 10 prosent over normalårsavling, mens det er regnet med den laveste avlingen for Oppland med 20 prosent under normalårsavling.

3.6 Utmarksbeite

Det er regnet med til dels betydelig under normalårsavlinger i store deler av landet. Gjennomsnittsavlingen for landet er beregnet til 9 prosent under normalårsavling. Det er særlig lave avlinger i fylker som Oppland, Nordland og Hordaland som har trukket avlingsnivået ned. Både for Nordland og Hordaland er det regnet med 15 prosent under normalårsavling, mens det for Oppland som det laveste, er regnet med 25 prosent under normalårsavling. Dette er alle fylker med høyt dyretall på utmarksbeite. Bare for Sør-Trøndelag og Finnmark hvor det er regnet med henholdsvis 10 og 5 prosent over normalårsavling, er det regnet med avling over normalårsnivå.

Det er det kalde, våte været på ettersommeren og høsten som forklarer det jevnt svake avlingsnivået.

3.7 Fjellbeite

Avlingene for fjellbeite samsvarer i stor grad med utmarksbeite. For de fylkene som har gitt oppgaver, er det regnet med jevnt lave avlinger over store deler av landet. Bare for Sør-Trøndelag er det regnet med over normalårsavling med 10 prosent over. For de andre fylkene varierer avlingene fra 25 prosent under normalårsavling for Oppland og opp mot normalårsavling. Det er værforholdene, og spesielt den våte og kalde ettersommeren og høsten i store deler av landet, som forklarer et lavt avlingsnivå.

Lammevektene viser ikke noe godt samsvar med avlingstallene. I likhet med 2008 som var et godt avlingsår for fjellbeitene, viser oppgaver over slaktevektene jevnt høye vekter. Fra Nortura regnes det med at dette kan skyldes mye hjemmebeiting om høsten som kan ha oppveid virkningen av dårlige beiteforhold i fjellet.

Gjennomsnittsavlingen for landet er beregnet til 8 prosent under normalårsavling.

4 Produksjon

På grunnlag av foreløpige arealtall for 2009, gjennomsnittstallene for avlingene i forhold til normalårsavlingene og beregnede normalårsavlinger, er det i følgende oppstilling utført en foreløpig beregning av den samlede produksjonen for poteter, grønnfôr (inkl. rotvekster) og eng til slått beregnet som høy.

Normalårsavlingene er i prinsippet beregnet ved trend på grunnlag av de registrerte avlingene de siste 14 årene. Fra 2000 har SSB endret utvalgsmetoden. Dette har gitt så stort utslag på engavlingen fra da av, i forhold til tidligere, at avlingene ikke blir sammenlignbare. Normalårsavlingen for eng blir derfor inntil videre beregnet som gjennomsnittstall for de registrerte avlingene for årene etter at tellingsmetoden ble endret, inntil det igjen vil foreligge mange nok år for trendberegninger.

I produksjonstilskuddsstatistikkens arealoppgaver er arealet av grønnfôrvekster og rotvekster slått sammen under posten «andre grovfôrvekster» fra og med 2002. Da arealet av rotvekster til fôr nå er sterkt redusert, blir avlingstallene usikre. De foreløpige produksjonstallene for andre grovfôrvekster i tabell 4.1, er beregnet på grunnlag av det samlede arealtallet for andre grovfôrvekster, anslått arealfordeling og avlingstall for de forskjellige vekstene i den utstrekning de foreligger.

Tabell 4.1 Beregnet produksjon 2009

Vekst	Areal dekar ¹⁾	Avling i % av normalårsavling	Normalårsavling kg/daa	Beregnet avling kg/daa	Produksjon tonn
Poteter	137 500	92	2 580	2 374	326 400
Andre grovfôrvekster ²	119 400	98	1 687	1 653	197 400
Eng til slått ³	4 299 500	97	618	599	2 575 400

1) Foreløpige tall

2) Arealene av grønnfôrvekster og rotvekster er slått sammen under «andre grovfôrvekster» fra 2002. I dette arealet inngår dessuten arealet av korn til krossing

3) Engavling til slått beregnet som høy

Til sammenligning viser oppstillingen i tabell 4.2 SSBs registrerte tall for arealer, avlinger og produksjon for 2008 foruten NILFs beregnede normalårsavlinger og avlinger i prosent av normalår.

Avlingen for andre grovfôrvekster er beregnet ved sammenveining av avlingstallene for det enkelte vekstene etter arealfordelingen. Den gjennomsnittlige normalårsavlingen for disse vekstene er beregnet ved trend for noen vekster og som gjennomsnittstall for andre.

Tabell 4.2 Registrert produksjon 2008 ifølge SSB

	Areal dekar	Normalårs- avling kg/daa	Registrert avling kg/daa	Avling i % av normalårs- avling	Produksjon tonn
Poteter	143 200	2 610	2 782	107	398 400
Andre grovfôr- vekster	130 600	1 769 ¹⁾	1 718 ¹⁾	97	224 400
Eng til slått ²⁾	4 348 300	617	625	101	2 718 300

1) Veid gjennomsnitt av avlingene for de forskjellige vekstene

2) Engavling til slått beregnet som høy

5 Fylkes- og landstall for avlingene i prosent av normalårsavlinger

Tabell 5.1 gir en sammenstilling av avlingene i 2009 i prosent av normalårsavlingene for poteter, rotvekster, eng og øvrige fôrvekster, fylkestall og tall for landet i gjennomsnitt.

Tabell 5.1 Fylkes- og landstall i gjennomsnitt for avlingene i 2009 for vekstene grønnfôr, poteter, rotvekster, eng og beite oppgitt i prosent av normalårsavling

	Grønnfôr	Poteter	Fôrnepe	Kålrot	Fôrbete	Fôrmargk.	Kunsteng	Natureng	Kult.beite	Utm.beite	Fj.beite
Østfold	100	90					105		100		
Akershus	100	100					100	100			
Hedmark	105	90				100	105	100	100	90	90
Oppland	90	95	80	80			80	80	80	75	75
Buskerud		65					95	95	90	90	88
Vestfold		95					100				
Telemark	100	90					110	110	110	100	100
Aust-Agder	100	100					110	110	100	95	95
Vest-Agder	100	100					100	100	100	100	100
Rogaland		90	100	100	100		100	100	95		100
Hordaland							85	85	85	85	85
Sogn og Fjordane	110	94					102	99	98	96	94
Møre og Romsdal	108	95	120	120			93	90	93	90	90
Sør-Trøndelag	90	105					105	105	105	110	110
Nord-Trøndelag	105	95					103	100	100	100	100
Nordland	88	91	92	92			89	86	86	85	89
Troms	100	100	100	100			100	95	95	100	100
Finnmark	100						101	100	103	105	100
LANDET	98	92	98	98	100	100	97	94	93	91	92

6 Fylkesvise normalårsavlinger 2009 – Serier for normalårsavlinger og registrerte avlinger

I tabell 6.1 er det gjengitt fylkesvise normalårsavlinger for 2009 for jord- og hagebruksvekster. I tabell 6.2 og 6.3 er det gjengitt registrerte avlinger og normalårsavlinger på landsbasis for et utvalg av vekster fra 1970.

Normalårsavlingene beregnes som trendframregning av de foregående års avlinger. Ordinært legges 12 tre-års glidende gjennomsnitt av de registrerte avlingene til grunn. Totalt er det dermed 14 års registrerte avlinger som ligger til grunn. Trendberegningen foretas ved lineær regresjon med minste kvadraters metode.

For de fylker en har manglende avlingsregistreringer, beregnes det ikke normalårsavlinger for vedkommende vekst.

Beregningen av grasavlingene, dvs. eng til slått i alt beregnet som tørt høy, ble lagt om fra 1997. Inntil 1997 ble engavlingene omregnet til tørt høy på grunnlag av energiinnholdet, mens avlingene deretter er omregnet til tørt høy via tørrstoffinnholdet. Den nye metoden gir et lavere avlingsnivå. Ved omleggingen justerte SSB avlingene tilbake til 1995. I samråd med SSB har NILF justert avlingene videre tilbake til 1990. Det har vist seg at engavlingene for de seinere årene har inneholdt gras opptatt på beite. Avlingstallene skal kun omfatte høstet gras. Som følge av dette har SSB justert serien for engavlinger tilbake til 2000. For årene etter 2000 er normalårsavlingene for gras beregnet som rene gjennomsnitt.

SSB har ansvaret for hagebruksstatistikken mens SLF (tidligere LPC) hadde ansvaret i perioden 1996–2005. Overgangen i 1996 ga et brudd pga. endringer i registreringsmetodikken slik at en ikke hadde lange nok sammenliknbare serier til beregning av normalårsavlinger med det antall år som ordinært legges til grunn (12 år). Normalårsavlingene trendberegnes likevel med det antall år en har avlingsregistreringer for. For de fleste vekstene vil det bety årene 1996–2008. For en del av vekstene foretok SLF også avlingsregistreringer fra 1991/92. For disse vil da beregningene være basert på årene 1992–2008. Statistikken fra 2005 bygger fortsatt på SLFs registreringsmetodikk slik at seriene er sammenliknbare fra 1996.

Tabell 6.1 Fylkesvise normalårsavlinger 2009. Kg/daa

Vekst	Landet	Østfold	Akershus	Hedmark	Oppland	Buskerud	Vestfold	Telemark	Aust-Agder	Vest-Agder	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør-Tr.lag	Nord-Tr.lag	Nordland	Troms	Finnmark
Jordbruksvekster																			
Hvete	452	470	456	509	416	401	421	380							475	429			
Bygg	369	368	362	428	362	307	327	279	253	306	466			240	385	365			
Havre	373	400	392	376	315	323	375	356	326	388	319			158	347	278			
Korn i alt	400	442	404	430	366	348	404	335	278	343	454	347	190	230	380	363	199		
Oljevekster	165	170	151	168	154	134	207								66				
Potet	2580	2381	2687	2910	2403	2719	2418	1994	1966	1772	2657	1968	2289	2579	2129	2638	1246	1856	1557
Førraps og førmargkål	1243																		
Eng i alt ¹	618																		
Raigras, 1-årig	2162	2025	1965	2437	2377	1919	2195	1638	2168	1865	2545	2429	3853	2373	3042	2321	2285	1746	1546
Grønnfôr, konvekster	1336	1444	1099	1602	1435	1143	1656	1077	1197	889	636		2141	1716	1550	1354	1139	1056	1374
Hagebruksvekster																			
Blomkål	1572	1189	1230	1994	1200	1898	1305	1686	981	976	1216					1396			
Sommer- og høsthv.kål	2507	2602	3624			2953	2346		2705		1730		3017			2467			
Vinterhvitkål	4867	8068	5337	5231	3513	4270	3266	4058	7304		3342		3684		2367	3598	1018		
Rosenkål	841	478				692	942				921								
Kinakål	2287	1891	2263	2071	2063	2445	1321				3107					3082			
Rødkål	4932	6996					4479		4641							4063			
Brokkoli	1016	1057	778		863	1056	1331			1822	1668								
Gulrot	3365	3086	2782	4240	1685	3290	3424	2739	2936	2787	3850	2230	2943	5742	3461	3559	3333	914	
Purre	1807	1052	1872	468	1153	1821	1926	1833	2228	1946	1703	1872				2367			
Matløk	2599	2516		3119	2735		2821	3319	2102	1088						3355			
Salatagurk	620	284	563	208	716	672	262		157	534	663	319		420		1095			
Tomater	427					363	293	489	244		387			210					
Reddiker	478																		
Agurker (friland)	2861	2952							3022										
Knollselleri	1752	1796	1623	2082		2305	2129		2326		1581								
Stilkselleri	2360	2202				4121	1319				2216								
Rotpersille	957	872					531												
Rødbeter	3201	3674				3276	1878		4205										
Isbergssalat	1778	1259	2781			2031	2236	2802		3458	1947					2833			
Kålrot til mat	2770	3450	3509	2736	2850	3875	2819	4346	2509		2749	755	2600	2591	2749	3088	1275	1851	
Epler i alt	855		855	774		1179	1355	1201	451	1089	908	962	784	747					
Pærer	480					328		695			907	619	734	760					
Plommer	422			384		377	665	639	396		382	710	480	466					
Moreller	326						442	653			522	300							
Kirsebær	721					974	1763	801				341							
Solbær	271	201		356		253	106	169				386	396					103	
Jordbær	671	616	873	682	881	795	670	532	556	717	1018	748	640	881	627	684	274	400	
Bringebær	714	242	387	908	740	531	541	457	332	519	782	506	865	756	699	628			

¹ Avlinger av all eng til slått omregnet til tørt høy. Gjennomsnitt årene 2000-2008

Tabell 6.2 Registrerte avlinger i kg/dekar. Landet 1970–2008

År	Jordbruksvekster ¹											Hagebruksvekster ⁵					
	Korn i alt	Hvete	Rug ²	Bygg	Havre	Eng i alt ³	Raigras	Grønnfôr	Rotv. ⁴	Poteter	Oljev.	Blomkål	Hodekål	Gulrot	Løk	Epler	Jordbær
1970	294	281	274	286	320	601	3751	2033	4877	2274	151	1204	3596	3030	2352		787
1971	297	347	352	291	306	654	3917	2197	5270	2118	198	1350	3511	3255	2646		868
1972	281	334	292	265	311	660	3796	2089	4894	2029	137	1197	3581	3427	2199		828
1973	308	388	362	292	326	665	3700	2048	5374	2140	162	1296	3298	3384	2507		897
1974	355	417	317	351	353	667	4352	2359	5853	2580	183	1288	4271	3334	2650		872
1975	254	331	260	245	256	597	3454	1855	4559	1698	139	1210	3378	3236	2494		959
1976	284	328	307	280	282	625	3311	2009	4107	1865	143	1167	3195	3319	2488		920
1977	344	361	329	336	355	681	4214	2203	4865	2322	185	1397	3515	3340	2610		927
1978	352	378	326	342	363	709	4072	2151	5267	2494	178	1389	3761	3682	2850		965
1979	317	387	167	294	354	667	3519	2026	4168	2028	149	1297	2909	2981	2596		907
1980	342	406	108	326	362	704	4255	2182	5486	2385	145	1385	4179	3809	2895		1005
1981	343	463	120	325	356	696	4063	2175	5042	2195	143	1441	3732	3140	3179		780
1982	362	414	135	360	359	673	3938	1862	5508	2251	169	1417	3854	3717	3296	1134	1019
1983	317	389	193	308	318	696	3885	1871	4940	2055	150	1392	3490	3323	3133	1233	964
1984	424	518	177	371	474	734	4594	2164	6201	2549	176	1474	4226	3761	3555	1148	928
1985	349	405	147	325	366	702	4241	2080	5635	2365	136	1388	3769	3326	2981	1423	930
1986	310	389	42	299	302	678	3983	2113	5419	2325	133	1326	3460	3303	3116	675	857
1987	360	413	148	324	383	684	4408	1859	5327	2103	159	1343	2867	3189	3089	883	915
1988	296	326	28	297	285	707	4170	1932	6119	2603	128	1498	4866	4300	3469	907	772
1989	331	365	172	337	314	665	3783	1803	5344	2424	143	1519	4419	3819	3971	1181	788
1990	440	466	261	415	466	573	3483	1830	5811	2590	180	1515	4570	3996	4244	906	835
1991	402	465	312	367	425	569	3286	1718	5455	2275	127	1531	4371	3762	3495	986	843
1992	281	353	260	278	256	517	3146	1485	5298	2662	130	1627	4457	3675	3499	576	683
1993	383	511	392	365	359	560	3286	1539	5293	2496	173	1805	3968	3835	3719	833	948
1994	284	284	225	294	268	537	3538	1599	5267	2309	133	1550	4300	3796	3302	668	857
1995	351	475	355	312	379	518	3026	1484	4927	2224	154	1640	4484	3595	3573	728	775
1996	403	453	325	390	397	532	3117	1522	4770	2313	159	1640	4379	3564	3449	623	598
1997	388	431	281	380	380	545	2931	1546	5662	2623	156	1725	4772	3654	3131	651	465
1998	405	469	404	371	418	549	3049	1598	4995	2684	154	1542	4504	3431	3263	725	506
1999	371	445	392	342	389	555	2917	1521	4792	2560	163	1605	4735	3780	3096	522	587
2000	398	461	456	357	420	648	3087	1837	4312	2292	159	1590	4793	3570	3142	862	542
2001	372	407	290	353	389	659	3047	1593	4303	2570	177	1536	4874	3531	2824	617	559
2002	349	410	370	328	348	623	2785	1676		2598	162	1598	4928	3615	2964	702	543
2003	394	461	448	362	393	594	2506	1257		2554	150	1606	4810	3728	2921	707	526
2004	440	477	561	423	423	626	2646	1455		2794	180	1595	4998	3417	3169	963	724
2005	399	489	518	361	376	607	2476	1288		2305	168	1680	4928	3575	2839	645	585
2006	373	416	431	353	336	593	2286	1296		2693	147	1646	4925	3218	2742	910	669
2007	386	440	524	345	381	589	2215	1540		2280	145	1469	4293	3452	2520	661	599
2008	449	487	583	430	421	625	2137	1427		2782	204	1529	4558	3153	2744	992	640

1) Avlinger med 15 % vann for korn

2) Avlingsvariasjoner pga. endringer i statistikkgrunnlaget. Inkl. rughvete fra 2002

3) All avling fra eng til slått omregnet til tørt høy. Inntil 1990 beregnet på grunnlag av energiinnhold, på grunnlag av tørrstoffinnhold deretter. Serie fom. 2000 ikke sammenliknbar med tidligere år.

4) Kålrot og fornepe. Inkl. förbete fom. 1979. Slått sammen med grønnfôrvekster fra 2002

5) Endret statistikk fra 1996

Tabell 6.3 Normalårsavlinger kg/dekar. Landet 1970–2009

15		Jordbruksvekster ¹										Hagebruksvekster ⁴						
År	Korn i alt	Hvete	Rug ²	Bygg	Havre	Eng i alt ³	Raigras	Grønnfôr	Rotveks.	Poteter	Oljev.	Blomkål	Hodekål	Gulrot	Løk	Epler	Jordbær	
1970	263	305	263	257	263	603				2068								
1971	281	318	282	276	287	601				2147								
1972	288	325	300	282	299	604				2168								
1973	299	335	316	291	316	618				2202								
1974	313	359	343	303	333	641				2215								
1975	329	385	361	317	351	663				2269								
1976	337	402	366	323	357	671				2279								
1977	336	405	356	323	350	671				2195								
1978	332	400	347	320	343	671				2108	174							
1979	335	394	340	323	343	683			4978	2126	173							
1980	337	394	315	324	348	695			4872	2180	172							
1981	342	400	267	327	356	707			4857	2237	168							
1982	346	417	205	329	363	709			4798	2227	161							
1983	355	429	145	340	371	708			4912	2272	155							
1984	358	433	110	343	368	704	4021	2047	4964	2263	152							
1985	368	443	90	351	383	710	4105	2005	5167	2295	155							
1986	375	453	86	351	395	722	4204	1997	5402	2322	155							
1987	382	466	70	353	406	731	4330	2037	5725	2412	152							
1988	377	462	57	346	398	724	4388	2021	5890	2408	147							
1989	360	443	36	333	374	714	4383	1988	5997	2404	141							
1990	346	414	44	323	350	699	4316	1908	5967	2374	137							
1991	347	395	80	330	344		4165	1859	6002	2451	139							
1992	361	396	149	346	361		3923	1799	5906	2485	143							
1993	367	396	212	351	368		3629	1715	5816	2547	144							
1994	364	409	268	347	361		3343	1620	5616	2560	141							
1995	348	398	302	338	336		3160	1526	5483	2582	141							
1996	342	405	345	334	325		2972	1432	5262	2510	143							
1997	344	408	375	336	330		2843	1357	5075	2437	147							
1998	359	432	407	348	350		2714	1317	4977	2412	153							
1999	380	453	424	363	374		2659	1340	4954	2466	156							
2000	388	463	435	367	389		2628	1366	4891	2503	159							
2001	392	468	446	364	399		2677	1440	4717	2502	160							
2002	388	459	435	357	401		2769	1502	4501	2487	164							
2003	389	450	417	357	406		2823	1593		2513	169							
2004	394	445	410	362	412	631	2773	1602		2546	170	1545	5032	3526	2775	676	567	
2005	394	451	440	373	421	630	2658	1580		2619	172	1549	5056	3526	2767	722	598	
2006	417	470	488	382	424	626	2521	1497		2641	172	1570	5067	3523	2754	746	623	
2007	413	465	518	382	404	621	2416	1421		2679	171	1588	5087	3483	2726	795	658	
2008	404	462	540	371	384	617	2292	1366		2610	166	1595	4987	3453	2659	812	663	
2009	400	452	556	369	373	618	2162	1336		2580	165	1572	4867	3365	2599	855	671	

1) Avlinger med 15 % vann for korn

2) Avlingsvariasjoner pga. endringer i statistikkgrunnlaget. Slått sammen med rughvete fra 2002

3) Trendberegnet inntil 1990. Beregnet som gjennomsnitt fra 2004 pga. endret avlingsberegning.

4) Kun trendberegnet fra 2004 pga. ny avlingsstatistikk fra 1996